

גילוי וכיסוי

**מדינת ישראל, ראש
הממשלה וחברי
הקבינט חייבים תודה
לכל מי שנחישות
דעתם ועוז רוחם
עמדו להם לשמירת
טוהר הנשק ושלטון החוק**

"רק על ידי מעשה צדק פשוט שישוב
ויתקן את המעוות באופן ישר וללא
ריתוי עלולה הממשלה לצאת בשלום
מן העניין המביש הזה".

ה' פוןקליינט, מיכאל קולהאם

והעניין אכן היה מביש. עוד יותר משכבורים
היינו בראשונה. אם כל חטאת הריגת המחבלים
בפקודה בלתי חוקית בעליל, המשכה בטשטוש
וחיפוי ובידוי ואחריתה בטפילת אשמות על לא פחות
מראש ממשלה בישראל.

ואת כל הפרשות האלה ביקשו להשתיק ולהעלים
מעיני הציבור. למנוע את החקירה ולכסות על האמת.
וגם זה עניין מביש.

מעשה הצדק הפשוט, הברור, מחוייב המציאות,

הכמעט מובן מאליו, של עריכת חקירה ודרישה
לגילוי האמת נתקל בחומה בצורה של התנגדות. מה
לא נעשה כדי להגיע לכך ואילו צעדים לא ננקטו
כדי להשיג מטרה זו, החל מהכפשת עובדות
פרקליטות המדינה וביזוי היועץ המשפטי לממשלה
דרך שיתוף עורכי דין פרטיים ונשיאת שם הבטחון
לשווא ועד עירוב נשיא המדינה במעשי חנינה
חריגים - כלים רבים שנשכרו ומערכות שנטרפו.

גם אם אמונה כנה היתה כאן, גם אם תום לב
נתלווה להחלטות הקבינט ומעשיו, שיקול דעת
מוטעה היה, ללא ספק, מנת חלקה של ההחלטה
העיקשת למנוע את החקירה. והיא גררה אחריה
דרמה של טעויות. ההנחה שאפשר להשתיק את
הפרשה, לכסות ולהעלים, היא הטעות הראשונה;
העמדה המוסרית וההחלטה המנהלית לעשות כן היא
הטעות השניה; נקיטת הצעדים כדי להשיג מטרה זו
היא הטעות השלישית. בכל אלה אין דו"ח
המשפטנים מטפל, אך תוכנו מדבר בעד עצמו ורושם
את הכתובת על הקיר.

מדינת ישראל, ראש הממשלה וחברי הקבינט
חייבים תודה לכל מי שנחישות דעתם ועוז רוחם
עמדו להם לשמירת טוהר הנשק ושלטון החוק תוך
עמידה בלחצים ולמרות העמדת בטחון המדינה כחיץ
בין המשפטנים לבין הציבור הרחב.

האמת מארץ צמחה והכל יצאו נשכרים ומחוזקים.

שירותי הבטחון. אותר הנגע שפשה
במחנם ונמנע המשך כהונתם של בכירים
שבמעשיהם יש כדי להדיר שינה מעיני כולנו ואשר
הובילו את המוסד לשפל המדרגה. אם במחלת
ימצא הגנב רמים אין לו. עוצמת הפיתוי ואימת
הסמכות מחייבים עוד גדר ועוד סייג. החובה להיות
אסור בנחושתיים אל החוק נעשית חיונית ככל
שהכוח המרוכז בידי השלטון רב יותר וככל
שאפשרות הפיקוח נעשית קשה יותר. ובלשון
המדרש, "מאחר שניתנה רשות למשחית... אינו
מבחין בין צדיק לרשע" (רש"י, שמות יב כב). אם
אנשי החושך הולכים במחשבים לא על מנת להביא
את האור אלא כדי לעשות חושך, לכסות ולהאפיל,
צריכים כל בני החבורה לדאוג. דאגה מתחילה
בבירור, בבדיקה, בחקירה יסודית.

הציבור בישראל. חקירת הפרשה
מחזקת את הבטחון ואת שירותי הבטחון. הפרשה
מצביעה על פגמים בבקרת רשויות הבטחון ועל
הצורך ברגישות רבה יותר לשמירת מושכלות
ראשונים של שלטון חוק. המסקנות שיש להסיק
בתחומים אלה הן השלב הבא. דו"ח המשפטנים הוא
סוף פסוק לפרשה הספציפית אך תחילת הפרק
למסקנות מוסריות ולחשבון נפש נוקב. ממצאי ועדת
המשפטנים אינם מצדיקים קול תרועה אלא מחייבים
התבוננות עמוקה בשאלות מוסריות, בבעיות
מינהליות ובענינים הנוגעים לתיפקוד מערכות
הממשל ורגישות כל הבקרה. גם עצם העובדה כי
בסופו של דבר נערכה חקירה, ונעשתה הבדיקה,
מהווה לקח חשוב למינהל ולפקידי הרשות, בכירים
כזוטרים כי יש דין ויש דיין. הפיקוח הוא אמצעי
ההרתעה המינהלי העיקרי, הוא מבטיח את האזרח
מפני שרירות ליבו של המינהל ומגן עליו מפני
סתרי ההחלטות והחלטות במסתרים.

ראש הממשלה. לשמחתנו הוסר ענן
הספק מעל ראשו והופרכה טענת ה"סמכות והרשות"
שהופרחה על ידי פיקודו. עתה הוא מחוייב לבדוק
את ליקויי התיפקוד של המערכת, שהוא מופקד
עליה היום והיה מופקד עליה בעת שארעה הפרשה
על רוב גילגוליה.

עם פרסום הדו"ח נשמעות טרונות נגד מי שעמד
על משמר בירור האמת ומי שדרש את החקירה

עם פרסום הדו"ח נשמעות טרונניות נגד מי שעמד על משמר בירור האמת ומי שדרש את החקירה. אמרנו לכם" הם אומרים. אמירה זו דווקא על פניהם תוכיח. אמרו לנו שלטון החוק אינו עומד במקום שבטחון המדינה מחייב זאת, שלו נעליכם מעל רגליכם כששאלה בטחונית כרוכה בעניין. ועוד הוסיפו כי במקום שאנשי בטחון רבי עלילה עומדים, גם חשד לעלילות דברים כמו גם הדין ואפילו האמת, חייבים לסגת. "שלטון החוק הוא מרכיב בבטחון הלאומי" קובע הדו"ח באופן נחרץ וללא כל סייג. אמרנו לכם.

פרופ' זמיר. אמרו שתלונת פרופ' י. זמיר אין לה מקום. עכשיו אומר הדו"ח שהעובדות הכלולות בתלונה אומתו כולן. אמרנו לכם.

בטחון המדינה. התקוממנו נגד עשיית שימוש לרעה בטענות של בטחון המדינה נגד חשיפת האמת. אמרו לנו כי סדרי הקדימויות שלנו מעוותים. "הקשיים שהועמדו בדרכם של הבכירים לחשיפת האמת לא ניתנים להצדקה בנימוקים של שמירה על בטחון המדינה", כך מפורש מפי הוועדה בדו"ח. אמרנו לכם.

השתמשנו במטבע שטבעו חכמים: עבירה גוררת עבירה. אין מה שנותן ביטוי חזק יותר לאמת זו מן החזיון הנגלה מן הדו"ח. אילו נשמרה העמדה המקורית של הממשל "לרדת מן הנושא", לא לחקור, לא לדרוש, לא להעיר ולא לעורר, היו הבטחון הלאומי של ישראל, כמו גם שלטון החוק, סופגים מכה אנושה. והעבירות היו נגררות עוד ועוד כי את תיבת הפנדורה הזו אי אפשר היה לסגור.

מי שמתחיל בפקודה בלתי חוקית ובהריגה ללא משפט, אפילו של מחבל רוצח ושפל, סופו שמעוות את הדין, מזייף, מעליל ופורץ כל גדר. אין המוסר ניתן לחצאין. אין מקום הפנוי מעולו של הדין ומאימת המשפט.

שאלו אותנו, בטרונניה, "על מי אתם מגינים?" התשובה היא כפולה: ראשית, על מה אנו מגינים, על ערכי מוסר ויושר וטוהר המחנה וטוהר הנשק ושמירה על הדין ועל מושכלות היסוד של אי עשיית דין עצמית. שנית, גם על עצמנו, על הציבור בישראל, שהרי למדנו כי "מי ששופך דמים לגוי לסוף שהוא שופך דמים לישראל" (סדר אליהו רבה, פרשה כו). הדין והמשפט הם הסכר.

שנאת המחבל השפל אסור לה שתקלקל את שורת הדין, אהבת הבטחון אסור לה שתקלקל את שורת האמת. איזון אינטרסים בהחלט כן, הקרבת ערך תמורת ערך בהחלט לא, סילוף ערכים בתמורה לסיפוק יצרים, ואפילו טהורים הם, טומן בחובו סכנה גדולה.

החנינה. ועל החנינה. סמכות היתה, זו הכרעת בית המשפט הגבוה לצדק. אך כיצד נראית הפעלת הסמכות היום לאחר שיצאה האמת לאור. אותה אמת שנולדה בעצב ובכאב על אפו ועל חמתו של מעשה החנינה שנועד למנוע את חשיפתה. ולא על נשיא המדינה אני מדבר אלא על מי שהגו את הרעיון כ"תרגיל מבריק". החנינה נשענת ברגלה האחת על טענת ה"סמכות והרשות" ובאחרת על טענת בטחון המדינה ועל המטרה לשים קץ לפרשה. נקודות אחיזה אלה קרסו עם פרסום ממצאי הדו"ח ומסקנות הוועדה. נשיא המדינה פעל בתום לב ובאמונה כנה, אך אין עוד ספק כי הוטעה.

אי אפשר לומר כי מעז יצא מתוק. התחושה לאחר קריאת הדו"ח היא מרה מדי, אך צריך לדאוג לכך שהדו"ח יקרא נכון, שיחשפו הפרופורציות הנכונות, שיופקו הלקחים המתחייבים. אסור להפוך את היוצרות.

הצדק הוא תמיד יחסי ולעיתים קרובות הוא חומק-עובר. המשפט הוא מוסר שברירי וטעון טיפוח מתמיד ושמירה מעולה. אם זה יהיה לקחו של הדו"ח על רגל אחת כי אז דיינו. ואיך זיל גמור.

ד"ר אריאל רוזן-צבי הוא מרצה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. היה בין המשפטנים שעתרו לבג"ץ נגד מתן החנינה לראשי השב"כ.